

جامعة المصطفى - واحد شدمقدس

پایان نامه کارشناسی ارشد (ماستری) «M.A»

رشته: حقوق جزا و جرم شناسی

موضوع:

اجرای علنی مجازاتها در فقه و حقوق کیفری افغانستان: چالشها - موانع

استاد راهنما:

دکتر عبد الرضا اصغری

استاد دارو:

دکتر محمد رضا کمیلی

دانش پزوه:

محمد اسحاق رحیمی

کد تحصیلی: ۱۱۵۸۶۵۷

سال ۱۳۹۹

مقدم

صفحه مسئولیت:

«مسئولیت مطالب مندرج در این پایان‌نامه به عهده نویسنده است».
«هرگونه استفاده از این پایان‌نامه با ذکر منبع، اشکالی ندارد و نشر آن بدون
اجازه از جامعه المصطفی ممنوع می‌باشد».

اهداء:

این اثر ناچیز را به پیشگاه مقدس منجی عالم بشریت، قطب عالم امکان، برپا کننده عدالت حقیقی، حجت خداوند بر روی زمین، صاحب و امام عصر، حضرت بقیة الله الاعظم، حجة ابن الحسن المهدی - روحی و ارواح العالمین لتراب مقدمه الفداء - تقدیم می‌دارم و ثواب آن را به روح اولین معلم و استادم؛ مادر دلسوز و مهربانم که از دوران کودکی مرا با خواندن و نوشتن، قرآن و معارف اسلامی آشنا کرد هدیه می‌نمایم.

تقدیر و سپاس:

با سپاس و حمد و ثنای الهی که توفیق درک، فهم و علم آموزی آموخت، و با درود فراوان بر روان پاک تمام انبیاء و ائمه معصومین (علیهم آلائه‌التحیة و الثناء)، و شهداء، ادب اقتضا دارد از زحمات صادقانه تمامی اساتیدی که در طول تحصیل در راستای کسب علم و معرفت، بارگران ما را به دوش کشیدند و ریزه‌خوار خوان گسترده‌ی دانش آنان بودیم، به حکم وظیفه‌ی شاگردی، از باب «مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ» و به مصداق «مَنْ عَلَّمَنِي حَرْفًا فَقَدْ صَيَّرَنِي عَبْدًا» از صمیم قلب تشکر و قدردانی نمایم؛ مخصوصاً از استاد محترم؛ دکتر عبد‌الرضا اصغری (زیده‌عزه) که به عنوان راهنمای پایان‌نامه، در تدوین و نوشتار این اثر یاری‌ام کردند و استاد محترم؛ دکتر محمد رضا کمیلی که به عنوان استاد داور، از هدایات و نکات اصلاحی و راهنمایی خویش حقیر را بهره‌مند نمودند، کمال سپاس و تقدیر ویژه نمایم و برای تمام اساتید معزز توفیق روز افزون از درگاه ذات لایزال الهی مسئلت نمایم.

امیدوارم این اثر ناچیز مورد توجه پروردگار عالمیان و حجت برحق، حضرت بی‌قده الله الاعظم - روحی و ارواح العالمین لتراب مقدمه الفداء - قرار بگیرد.

آمین یارب العالمین.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر دستیابی به کیفیت اجرای علنی مجازات‌ها در فقه و حقوق کیفری افغانستان و تبیین چالش‌ها و موانع آن می‌باشد. علنی بودن مجازات به مفهوم آشکار و هویدا نمودن مجازات مجرم بوده و طبعاً دارای آثار و پیامدهایی است و در شرایط و اوضاع مختلف اجتماعی با چالش‌ها و موانعی روبه‌رو می‌گردد. مجازات‌ها که همواره با تحقیر و رسواکنندگی مجرم همراه است، در واقع ضمانت اجرای تحقق عدالت و حفظ امنیت در جامعه است. این رسوایی و تحقیر به خصوص در اجرای علنی مجازات نتیجه‌ی واکنش جامعه در قبال ارتکاب جرم و از لازمه‌ی مجازات و جزای ناقضان هنجارهای اجتماعی است. کرامت انسانی افراد مادام که ملزم به آن باشند و مرتکب جرم نشوند مخدوش نمی‌گردد. در حقیقت، آنچه کرامت انسانی را خدشه‌دار می‌کند، وقوع جرم است، نه اجرای علنی مجازات. از نگاه جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی اجرای علنی مجازات دارای آثار مثبت و پیامدهای فراوانی است و اجرای غیرعلنی مجازات تنها نظریه‌ی برگزیده نمی‌باشد. اسلام نیز با اجرای علنی مجازات موافق است چه اینکه طبق قرآن و سنت نبوی، در برخی از حدود قابل اثبات است. بررسی پیشینه‌ی مجازات‌ها و اجرای علنی آن‌ها، از دوره انتقام‌جویی تا عصر حاضر، نیز نشان می‌دهد این‌گونه مجازات‌ها اختصاصی به زمان و مکان خاصی نداشته است و در ادوار تاریخی، حتی مجازات‌ها در ملأعام هم اجرا گردیده است. لکن بر اثر موانع و چالش‌های فراروی مجازات در ملأعام و اجرای علنی مجازات، تحولاتی در نظام کیفری مکاتب حقوقی از گذشته تاکنون رونما گردید که موجبات تأسیس مدل‌ها یا الگوهای متعددی مانند جایگزینی مجازات‌ها، رهایی مشروط، تعلیق تنفیذ مجازات و سایر بدیل‌های حبس و حجز، به خصوص در جرائم کم‌اهمیت و جرائم نوجوانان را فراهم نموده‌اند که گاه بیش از یک قرن، راهبرد حاکم بر سیاست‌های اصلاح و تربیت افراد جامعه بوده‌اند. این تغییر تدریجی در سیاست جنایی کشورها، از اجرای مجازات در ملأعام به مجازات علنی محدود و سیاست اصلاحی و درمانی و جایگزین نمودن تدابیر تأمینی و تربیتی با مجازات‌های خشن، نتیجه کاربست اندیشه و بررسی نتایج حاصله از آن و فهم دقیق‌تر از خصوصیات و اهداف مجازات بوده است. در حقوق کیفری افغانستان نیز، اجتناب قانون‌گذار از اجرای علنی مجازات، حذف مجازات‌های حدی، قصاص، شلاق، رجم و سنگسار از سیاهه قوانین افغانستان و رویکردی حداقلی به اجرای مجازات اعدام، به منظور حفظ مصالح حقوق بشری و پرهیز از حواشی رسانه‌ای و معضلات بین‌المللی بوده است.

کلید واژه‌ها: مجازات، اجرای علنی، ملأعام، حقوق کیفری، چالش‌ها، موانع.

فهرست مطالب

ی چکیده

۱- طرح تحقیق ۱

۱-۱- بیان مسأله ۱

۱-۲- پرسش‌های تحقیق ۲

۱-۳- فرضیه‌های تحقیق ۲

۱-۴- پیشینه تحقیق ۳

۱-۵- ضرورت انجام تحقیق ۶

۱-۶- اهداف تحقیق ۸

۱-۷- روش تحقیق ۸

۱-۸- نظریه‌پردازی یا نوآوری تحقیق ۹

۱-۹- تبیین پلان تحقیق ۹

۱- بخش اول: کلیات ۱۰

۱-۱- مفاهیم ۱۱

۱-۱-۱- مفهوم جرم ۱۱

۱-۱-۱-۱- تعریف لغوی جرم ۱۱

۱-۱-۱-۲- تعریف اصطلاحی جرم ۱۱

۱-۱-۱-۲-۱- جرم از دیدگاه فقه اسلامی ۱۲

۱-۱-۱-۲-۲- جرم از دیدگاه جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی ۱۲

۱-۱-۱-۲-۳- جرم از دیدگاه حقوق کیفری ۱۴

۱۶..... ۱-۱-۱-۳-۳ تعریف قانونی جرم

۱۷..... ۱-۱-۲-۱-۱ مفهوم مجرم/بزه‌کار

۱۸..... ۱-۱-۳-۱-۱ مفهوم مجنی علیه/بزه‌دیده

۱۹..... ۱-۱-۴-۱-۱ مفهوم مجازات

۱۹..... ۱-۱-۴-۱-۱-۱ تعریف لغوی مجازات

۲۰..... ۱-۱-۴-۱-۲-۱ تعریف اصطلاحی مجازات

۲۰..... ۱-۱-۴-۲-۱-۱-۱ تعریف مجازات در حقوق کیفری اسلام

۲۱..... ۱-۱-۴-۲-۱-۱-۱-۱ تعریف حد

۲۲..... ۱-۱-۴-۲-۱-۱-۲-۱-۱ تعریف تعزیر

۲۴..... ۱-۱-۴-۲-۲-۱-۱-۱ تعریف مجازات در حقوق عرفی

۲۷..... ۱-۱-۵-۱-۱-۱ مفهوم‌شناسی اجرای علنی مجازات‌ها

۲۷..... ۱-۱-۵-۱-۱-۱-۱ تعریف عَکَن

۲۷..... ۱-۱-۵-۲-۱-۱-۱-۱ تعریف ملأعام

۲۸..... ۱-۱-۵-۳-۱-۱-۱-۱ مفهوم علنی بودن مجازات و مجازات در ملأعام

۳۱..... ۱-۲-۱-۱-۱-۱ انواع، اهداف، خصوصیات و اصول حاکم بر مجازات‌ها

۳۱..... ۱-۲-۱-۱-۱-۱-۱ انواع طبقه‌بندی مجازات‌ها و تدابیر امنیتی

۳۲..... ۱-۲-۱-۱-۱-۱-۱-۱ طبقه‌بندی مجازات‌ها از نظر خفت و شدت مجازات

۳۴..... ۱-۲-۱-۱-۱-۱-۲-۱-۱ طبقه‌بندی مجازات‌ها بر اساس درجه و روابط آن‌ها با یکدیگر

۳۴..... ۱-۲-۱-۱-۲-۱-۱-۱-۱ مجازات‌های اصلی؛ (جزای نقدی، حبس، اعدام)

۳۵..... ۱-۲-۱-۱-۲-۱-۱-۱-۱ جزای نقدی

۳۵..... ۱-۲-۱-۱-۲-۱-۱-۲-۱-۱ حَسَب (زندانی)

۴۰..... ۱-۲-۱-۱-۲-۱-۱-۳-۱-۱ اعدام

۴۰..... ۱-۲-۱-۱-۲-۱-۲-۱-۱-۱ مجازات‌های تبعی

۴۱..... ۱-۲-۱-۱-۲-۱-۲-۱-۲-۱-۱ مجازات‌های تکمیلی

۴۲	۱-۲-۱-۳-۱- طبقه‌بندی مجازات‌ها بر حسب موضوع و ماهیت عینی آن‌ها
۴۲	۱-۲-۱-۳-۱-۱- مجازات‌های بدنی و جسمانی
۴۳	۱-۲-۱-۳-۲-۱- مجازات‌های سالب و تحدید کننده آزادی
۴۳	۱-۲-۱-۳-۲-۱-۱- مجازات‌های سالب آزادی
۴۴	۱-۲-۱-۳-۲-۲-۱- مجازات‌های تحدید کننده آزادی
۴۵	۱-۲-۱-۴-۱- انواع اقدامات تأمینی و تربیتی (تدابیر پیشگیرانه)
۴۶	۱-۲-۲-۱- اهداف مجازات‌ها
۴۶	۱-۲-۲-۱-۱- اهداف مجازات در حقوق کیفری اسلام
۴۸	۱-۲-۲-۲-۱- اهداف مجازات در مکاتب حقوق موضوعه
۴۸	۱-۲-۲-۱-۱- اهداف اصلی و ذهنی مجازات‌ها
۴۹	۱-۲-۲-۲-۱- اهداف اختصاصی و عینی در اعمال کیفر
۵۱	۱-۲-۳-۱- بررسی اصول حاکم بر مجازات‌ها
۵۱	۱-۲-۳-۱-۱- اصل قانونی بودن مجازات‌ها
۵۲	۱-۲-۳-۲-۱- اصل تساوی مجازات‌ها
۵۴	۱-۲-۳-۳-۱- اصل شخصی بودن مجازات‌ها
۵۵	۱-۲-۳-۴-۱- اصل تناسب جرم و مجازات
۵۷	۱-۲-۳-۵-۱- اصل فردی کردن مجازات‌ها
۵۹	۱-۲-۴-۱- بررسی خصوصیات مجازات‌ها
۵۹	۱-۲-۴-۱-۱- ترهیبی یا ترساننده بودن
۶۰	۱-۲-۴-۲-۱- ترذیلی یا رسوا کننده
۶۰	۱-۲-۴-۳-۱- مشخص و واضح بودن
۶۱	۱-۲-۴-۴-۱- قطعیت و حتمیت
۶۲	۱-۲-۴-۵-۱- سرعت و فوریت در اجرا
۶۳	۱-۳-۱- تاریخچه، آثار و پیامدها و موارد اجرای علنی مجازات‌ها

۶۳	۱-۳-۱- تاریخچه و سیر تحولات حقوق کیفری.....
۶۴	۱-۳-۱-۱- دوران باستان (قبل از مدرنیته و عصر روشنگری).....
۶۶	۱-۳-۱-۲- دوره‌های مدرنیته، اصلاحات و روشنگری.....
۶۸	۱-۳-۱-۳- از انقلاب فرانسه (۱۷۸۹ م) تا دوره‌ی معاصر.....
۷۲	۱-۳-۱-۴- تأثیر اسلام بر حقوق کیفری.....
۷۳	۱-۳-۱-۴-۱- تعلیل احکام و جرم از دیدگاه اسلام.....
۷۴	۱-۳-۱-۴-۲- تأثیر مجازات از دیدگاه اسلام.....
۷۶	۱-۳-۱-۴-۳- مجرم و مسئولیت کیفری از دیدگاه اسلام.....
۷۷	۱-۳-۱-۵- نگاهی به تاریخچه حقوق کیفری افغانستان.....
۷۷	۱-۳-۱-۵-۱- حقوق کیفری افغانستان قبل از اسلام.....
۷۹	۱-۳-۱-۵-۲- حقوق کیفری افغانستان بعد از ظهور از اسلام.....
۸۷	۱-۳-۲- آثار و پیامدهای اجرای علنی مجازات.....
۸۷	۱-۳-۲-۱- آثار جرم‌شناختی اجرای علنی مجازات‌ها.....
۸۷	۱-۳-۲-۱-۱- ارباب و بازدارنده‌گی فردی و اجتماعی.....
۸۹	۱-۳-۲-۱-۲- کاهش نرخ جرم و اصلاح فرد و جامعه.....
۹۱	۱-۳-۲-۱-۳- جلوگیری از شایعه سازی در اجرای کیفرها.....
۹۲	۱-۳-۲-۱-۴- نمایش قبح جرم به جامعه و پیشگیری از تعطیلی کیفرها.....
۹۲	۱-۳-۲-۱-۵- شناساندن چهره واقعی بزهکار به اجتماع.....
۹۳	۱-۳-۲-۱-۶- برقراری نظم و آرامش عمومی.....
۹۴	۱-۳-۲-۲- پیامدهای اجرای علنی مجازات‌ها.....
۹۴	۱-۳-۲-۲-۱- از بین بردن زمینه اصلاح و بازپروری بزهکار.....
۹۵	۱-۳-۲-۲-۲- ایجاد حس انتقام و کینه در بزهکار.....
۹۶	۱-۳-۲-۲-۳- ترویج جرم و خشونت در جامعه (جرم آفرینی).....
۹۷	۱-۳-۲-۲-۴- امکان بروز طغیان و شورش عمومی.....

۹۸ ۱-۳-۲-۲-۵. عدم رعایت اصل شخصی بودن مجازات‌ها
۹۸ ۱-۳-۳-۱- موارد اجرای علنی مجازات‌ها
۱۰۰ ۱-۳-۳-۱- مجازات جرائم جنسی؛
۱۰۱ ۱-۳-۳-۱-۱- جرم زنا
۱۰۳ ۱-۳-۳-۱-۲- جرم لواط
۱۰۵ ۱-۳-۳-۱-۳- جرم مُسَاحَقَه و تَفْخِیْذ
۱۰۵ ۱-۳-۳-۱-۴- جرم قوادی
۱۰۶ ۱-۳-۳-۱-۵- جرم قذف
۱۰۷ ۱-۳-۳-۲- مجازات جرائم غیر جنسی؛
۱۰۷ ۱-۳-۳-۲-۱- قتل
۱۰۸ ۱-۳-۳-۲-۲- ارتداد
۱۱۰ ۱-۳-۳-۲-۳- ساب النَّبِی
۱۱۲ ۱-۳-۳-۲-۴- محاربه
۱۱۵ ۱-۳-۳-۲-۵- افساد فی الارض
۱۱۷ ۱-۳-۳-۲-۵-۱- راهزنی
۱۱۸ ۱-۳-۳-۲-۵-۲- سرقت
۱۲۰ ۱-۳-۳-۲-۵-۳- نَبَاش
۱۲۱ ۱-۳-۳-۲-۵-۴- شارب خمر
۱۲۶ ۲- بخش دوم: اجرای علنی مجازات‌ها. چالش‌ها و موانع.
۱۲۷ ۲-۱- مشروعیت و کیفیت اجرای علنی مجازات‌ها
۱۲۹ ۲-۱-۱- مشروعیت اجرای علنی مجازات‌ها
۱۲۹ ۲-۱-۱-۱- اجرای علنی مجازات‌ها در اندیشه‌های فقهی
۱۲۹ ۲-۱-۱-۱-۱- دیدگاه فقهای امامیه
۱۳۰ ۲-۱-۱-۱-۱-۱- قائلین به وجوب حضور مؤمنین

- ۱۸۳.....۲-۱-۲-۱-۱-۱-۱-۳-۴ اقدامات لازم پس از اجرا.....
- ۱۸۴.....۲-۱-۲-۱-۱-۱-۲-۲-۱-۲ روش تطبیق مجازات قصاص.....
- ۱۸۶.....۲-۱-۲-۱-۱-۱-۳-۲-۱-۲ روش تطبیق مجازات صلب (تصلیب).....
- ۱۸۷.....۲-۱-۲-۱-۱-۱-۴-۲-۱-۲ تطبیق مجازات رجم (ترجیم).....
- ۱۸۸.....۲-۱-۲-۱-۱-۲-۲-۱-۲ شیوهی اجرای مجازات بدنی قطع و جرح عضو.....
- ۱۸۹.....۲-۱-۲-۱-۲-۱-۲-۱-۲ لزوم درخواست مجنی علیه در قصاص قطع و جرح.....
- ۱۸۹.....۲-۱-۲-۱-۲-۱-۲-۲-۲ موانع اجرای حکم قطع و جرح عضو.....
- ۱۸۹.....۲-۱-۲-۱-۲-۱-۲-۳-۲-۱ تعیین زمان و مکان اجرا.....
- ۱۹۰.....۲-۱-۲-۱-۲-۱-۲-۴-۲-۱ فراهم نمودن مقدمات اجرا.....
- ۱۹۰.....۲-۱-۲-۱-۲-۱-۲-۵-۲-۱ مرحلهی اجرای حکم.....
- ۱۹۰.....۲-۱-۲-۱-۲-۱-۲-۶-۲-۱ مرحلهی پس از اجرای حکم.....
- ۱۹۱.....۲-۱-۲-۱-۲-۱-۳-۲-۱ شیوهی اجرای مجازات بدنی شلاق.....
- ۱۹۱.....۲-۱-۲-۱-۳-۱-۳-۱-۲ موارد اجرای حکم شلاق.....
- ۱۹۲.....۲-۱-۲-۱-۳-۲-۱-۳-۲-۲ موانع اجرای حکم شلاق.....
- ۱۹۳.....۲-۱-۲-۱-۳-۳-۱-۳-۲-۱ مراحل و شرایط تطبیق مجازات شلاق.....
- ۱۹۴.....۲-۱-۲-۱-۳-۳-۱-۳-۳-۱-۲ اقدامات قبل از اجرای شلاق.....
- ۱۹۴.....۲-۱-۲-۱-۳-۳-۱-۳-۳-۱-۱-۱ نیروهای انسانی آموزش دیده.....
- ۱۹۵.....۲-۱-۲-۱-۳-۳-۱-۳-۳-۱-۲-۲ تهیه شلاق استاندارد و غیر آلوده.....
- ۱۹۵.....۲-۱-۲-۱-۳-۳-۱-۳-۳-۱-۳-۳-۱-۱ مکان و زمان اجرای شلاق.....
- ۱۹۷.....۲-۱-۲-۱-۳-۳-۱-۳-۳-۲-۱ شرایط حین اجرای مجازات شلاق.....
- ۱۹۷.....۲-۱-۲-۱-۳-۳-۲-۱-۳-۳-۲-۱-۱ از نظر جنسیت، وضعیت فیزیکی و ظاهری محکوم.....
- ۱۹۷.....۲-۱-۲-۱-۳-۳-۲-۱-۳-۳-۲-۲-۲ از نظر وضعیت صحی و روانی محکوم.....
- ۱۹۸.....۲-۱-۲-۱-۳-۳-۲-۱-۳-۳-۲-۳-۲-۱ از نظر نوع جرم، تعداد، شدت و ضعف ضربات.....
- ۲۰۰.....۲-۱-۲-۲-۲-۲-۲ روش اجرای مجازات های سالب و تحدید کننده آزادی.....

۲-۱-۳-۲- نکات پایانی..... ۲۰۱

۲-۱-۳-۱- موضوعی و یا طریقی بودن شیوه‌های اجرای مجازات‌ها..... ۲۰۱

۲-۱-۳-۲- تفاوت مجازات «تشهیر» با اجرای علنی مجازات ۲۰۴

۲-۱-۳-۳- مجازات تشهیر در زمان حاضر..... ۲۰۶

۲-۲- چالش‌ها و موانع اجرای علنی مجازات‌ها در فقه و حقوق کیفری افغانستان... ۲۰۷

۲-۲-۱- موانع اجرای احکام کیفری ۲۰۸

۲-۲-۱-۱- موانع موقت اجرای حکم کیفری..... ۲۰۸

۲-۲-۱-۲- موانع دائمی اجرای حکم کیفری..... ۲۰۹

۲-۲-۲- چالش‌ها و موانع اجرای علنی مجازات‌ها..... ۲۰۹

۲-۲-۲-۱- موانع و چالش‌های داخلی..... ۲۱۰

۲-۲-۲-۱-۱- موانع حقوقی و فقهی..... ۲۱۰

۲-۲-۲-۱-۱-۱- نهاد عفو و بخشودگی..... ۲۱۱

۲-۲-۲-۱-۱-۲- مرور زمان..... ۲۱۲

۲-۲-۲-۱-۱-۳- برخی قواعد فقهی (قاعده درء و قاعده لاضرر)،..... ۲۱۳

۲-۲-۲-۱-۱-۳-۱- اجرای علنی مجازات در پرتو «قاعده درء»..... ۲۱۳

۲-۲-۲-۱-۱-۳-۲- اجرای علنی مجازات در پرتو «قاعده لاضرر»..... ۲۱۴

۲-۲-۲-۱-۲- موانع و چالش‌های اجتماعی..... ۲۱۶

۲-۲-۲-۱-۲-۱- سیستم‌های سنتی و غیررسمی و اعمال مجازات..... ۲۱۶

۲-۲-۲-۱-۲-۱-۱- ماهیت سیستم عدالت غیر رسمی..... ۲۱۷

۲-۲-۲-۱-۲-۱-۲- مزایای سیستم غیررسمی..... ۲۱۸

۲-۲-۲-۱-۲-۱-۳- معایب سیستم غیررسمی..... ۲۱۹

۲-۲-۲-۱-۲-۲- نهادهای مذهبی و شریعت..... ۲۲۱

۲-۲-۲-۱-۳- خلأهای قانونی ناشی از اصول حاکم بر مجازات‌ها در افغانستان..... ۲۲۲

۲-۲-۲-۱-۳-۱- دساتیر عرفی و اجتماعی، در پرتو اصل قانونی بودن..... ۲۲۳

فهرست منابع و مآخذ..... أ

الف) منابع فارسی..... أ

ب) منابع عربی..... ی

ج) مجموعه قوانین..... م

د) منابع رسانه‌ای و الکترونیکی..... ن

۱- طرح تحقیق

۱-۱- بیان مسأله

یکی از مسائل مهم و مطرح در فقه و حقوق کیفری، اجرای علنی مجازات است. علنی بودن مجازات به مفهوم آشکار و هویدا نمودن مجازات مجرم بوده و طبعاً آثار و تبعاتی در پی دارد که ممکن است در شرایط و اوضاع مختلف اجتماعی با چالش‌ها و موانعی روبه‌رو گردد. لذا با توجه به مفهوم، میزان کارآیی و بازدارنده‌گی، آثار و پیامدها و چالش‌ها و موانع فراروی اجرای علنی مجازات‌ها، این مسأله قابل تحلیل و بررسی است.

با توجه به این که در متون فقهی و روایات نه واژه‌ی «اجرای علنی» آمده و نه واژه‌ی «ملاعام»، از این رو باید دید از دیدگاه فقهی و حقوقی بین این دو تفاوت وجود دارد یا هردو به یک معنا و مفهوم است؟ آیا این ادعا که در سیره نبوی اجرای حدود در حضور مردم، اجرای علنی حدود بوده نه ملاعام، قابل اثبات است؟ برفرض ثبوت تفاوت بین آن دو، آثار و پیامدهای اجرای مجازات در هردو روش چیست؟ میزان کارآمدی و بازدارنده‌گی اجرای مجازات در هریک از دو مفهوم و تحلیل علنی چقدر است؟ آیا اجرای علنی مجازات‌ها و پیامدهای آن با برخی از اصول و قواعد حاکم بر مجازات‌ها، مانند اصل شخصی بودن مجازات، اصل حفظ شأن و کرامت انسانی افراد قابل جمع است؟ موانع و چالش‌های فراروی اجرای مجازات به صورت علنی یا ملاعام کدام است؟ بنابراین، نگارنده با نگاهی تحلیلی از رهگذر مفهوم‌شناسی، بررسی تحولات، میزان اصلاح و بازدارنده‌گی، آثار، تبعات و پیامدهای اجرای علنی مجازات‌ها، بازخوانی نظرات فقها، حقوق‌دانان، جرم‌شناسان و جامعه‌شناسان، دلیل‌های موافقین و مخالفین اجرای علنی مجازات‌ها، در پی بررسی و تحلیل کیفیت اجرای علنی مجازات‌ها در فقه و حقوق کیفری افغانستان و تبیین موانع و چالش‌های فراروی آن به خصوص در جامعه افغانستان می‌باشد.

۲-۱- پرسش‌های تحقیق

زمانی که به مفهوم مجازات و دامنه‌ی اجرای آن، به‌خصوص اجرای علنی مجازات در فقه و حقوق کیفری و میزان تأثیر و بازدارنده‌گی آن در کاهش آمار و نرخ جرم در جامعه، به‌خصوص در جامعه افغانستان تأمل می‌کنیم، سئوالات و پرسش‌های زیادی در ذهن انسان مطرح می‌شود.

سئوال اصلی تحقیق:

اجرای علنی مجازات‌ها، موانع و چالش‌های فراروی آن در فقه و حقوق کیفری افغانستان چگونه است؟

سئوال‌های فرعی تحقیق:

- ۱) مفهوم اجرای علنی مجازات در فقه و حقوق کیفری افغانستان چیست؟
- ۲) آیا مشروعیت اجرای مجازات به‌صورت علنی یا ملأعام قابل اثبات است؟
- ۳) موارد اجرای علنی مجازات در فقه و حقوق کیفری افغانستان کدام است؟
- ۴) اصل و قاعده اولی در کیفیت اجرای مجازات در فقه و قوانین کیفری افغانستان چیست؟
- ۵) میزان بازدارنده‌گی اجرای علنی مجازات‌ها و تأثیر آن در کاهش نرخ جرم چقدر است؟
- ۶) آثار و پیامدهای اجرای علنی مجازات‌ها، نسبت به جامعه و مجرمین در افغانستان چیست؟

۳-۱- فرضیه‌های تحقیق

- ۱) اصولاً در اسلام اجرای مجازات‌ها برای اصلاح مجرمان است و هدف ایجاد رعب و وحشت در جامعه نمی‌باشد. فقه پویای اسلامی با مدرن‌ترین تکنیک‌های حقوقی روز جهان و تحولات قانونگذاری قابل انطباق است. اما دیدگاه‌های صاحب‌نظران و حقوق‌دانان نسبت به اجرای مجازات به‌صورت علنی یا در ملأعام متفاوت است. در منابع فقه اسلامی اجرای علنی مجازات مورد تأیید قرار گرفته و در برخی موارد مجازات در ملأعام نیز وارد شده است. ولی در حقوق کیفری افغانستان که مجازات‌های تعزیری تبیین شده به‌صورت غیرعلنی پیش‌بینی شده است.
- ۲) موارد زیر را می‌توان از موانع و چالش‌های فراروی اجرای علنی مجازات‌ها در حقوق کیفری افغانستان برشمرد: الف) تضاد اجرای علنی مجازات با اسناد بین‌المللی؛ مانند منشور حقوق بشر، حقوق بشر دوستانه و کنوانسیون‌های بین‌المللی که افغانستان به آن‌ها پیوسته است. ب) بازخوردهای جهانی، فشارها و بازتاب‌های بین‌المللی و اجتماعی در اجرای علنی مجازات‌ها. ج) خلأهای قانونی در اجرای مجازات‌ها به‌طور عام و اجرای علنی مجازات‌ها به‌طور خاص.

طرح تحقیق

۳) مفهوم اجرای علنی مجازات این است که «مجازات در مکانی خاص اجرا شود که اگر کسانی مایل به حضور در آن مکان باشند، بتوانند حضور یابند و کسی مانع حضور آنها نشود». به تعبیر دیگر؛ اجرای علنی مجازات به معنای «آشکار و هویدا نمودن مجازات مجرم در راستای اصلاح ضمیر و ارشاد وی و مصالح اجتماعی و بازتاب مجازات است».

۴) از موارد اجرای علنی مجازات در فقه و حقوق کیفری می‌توان به مجازات جرائم زیر اشاره کرد: ۱- «زنا»، ۲- «ساب النبی صلی الله علیه و آله»، ۳- «محاربه»، ۴- «ارتداد»، ۵- «لواط»، ۶- «نباش»، ۷- «قوادی»، ۸- «شراب خواری» و ۹- «افساد فی الارض».

۵) در حقوق کیفری افغانستان، اصل و قاعده‌ای در علنی بودن مجازات‌ها همواره محتوم و قطعی نبوده، بلکه کیفیت آن به مقتضای زمان، مکان، مصالح و بازتاب‌های اجتماعی قابل تغییر است.

۶) اجرای علنی مجازات‌ها رابطه مستقیم و معناداری با اصلاح و بازدارنده‌گی مجرمین و کاهش نرخ جرم در جامعه دارد. که اگر اجرای مجازات‌ها به‌طور صحیح و عادلانه و با توجه به دیدگاه تقریبی فقه مذاهب اسلامی و صاحب‌نظران حقوق تطبیق شود، باعث کاهش آمار جرم و نابسامانی‌های موجود در جامعه خواهد شد.

۷) پیامدهای اجرای علنی مجازات می‌تواند به‌طور مستقیم زمینه‌ساز چالش‌ها و موانع اجرای علنی مجازات‌ها گردد. لذا آثار و پیامدهای اجرای علنی در گونه‌های ذیل قابل بررسی است:

○ الف) آثار: ۱- ارعاب و بازدارنده‌گی فردی و اجتماعی، ۲- کاهش آمار و نرخ جرم و اصلاح بزهکار و جامعه، ۳- جلوگیری از شایعه‌سازی در اجرای کیفرها، ۴- نمایش قبح جرم به جامعه و پیشگیری از تعطیلی کیفرها، ۵- شناساندن چهره واقعی بزهکار به اجتماع، ۶- برقراری نظم و آرامش عمومی.

○ ب) تبعات و پیامدها: ۱- از بین بردن زمینه اصلاح و بازپروری بزهکار، ۲- ایجاد حس انتقام و کینه در بزهکار، ۳- اشاعه و گسترش جرم در جامعه (جرم آفرینی)، ۴- امکان بروز طغیان و شورش عمومی، ۵- عدم رعایت اصل شخصی بودن مجازات‌ها.

۱-۴- پیشینه تحقیق

تاکنون مطالعات پراکنده‌ای در قالب مقاله و پایان نامه به‌طور جداگانه، در حوزه حقوق ایران و برخی کشورهای دیگر در محورهای خاص و مقایسه‌ای و موردی بین نظرات و دیدگاه‌های مختلف فقهاء، صاحب‌نظران حقوق و جامعه‌شناسان در خصوص اجرای علنی مجازات‌ها، صورت گرفته است که بیشتر در قالب مقاله هستند. که به برخی از مطالعات و نوشتارها اشاره می‌گردد:

اجرای علنی مجازات‌ها در فقه و حقوق کیفری افغانستان؛ چالش‌ها - موانع

۱- هما بقایری، بررسی اجرای علنی مجازات‌ها از منظر فقه و حقوق؛ [دانشگاه آزاد اسلامی، دانشکده حقوق، پایان نامه‌ها، پایان نامه کارشناسی ارشد، الهیات و معارف اسلامی]. پایان نامه مذکور با ذکر ادله مخالفان و موافقان اجرای علنی مجازات‌ها، سعی بر اثبات مشروعیت اجرای علنی مجازات‌ها نموده و چنین نتیجه‌گیری می‌نماید که اجرای علنی مجازات‌ها می‌تواند بازدارنده‌گی و عبرت‌آموزی دیگران و سایر اهداف مجازات‌ها را بهتر تأمین کند، اما در اجرای علنی مجازات‌ها می‌بایست مصالح جامعه و اسلام و شرایط مناسب در نظر گرفته شود. اثر فوق کار مفید و تلاش خوبی انجام داده است، لکن در حوزه حقوق و جامعه ایران بررسی گردیده است. با توجه به موضوع پایان نامه حاضر جایگاه بررسی موضوع در حقوق کیفری افغانستان هم‌چنان خالی است.

۲- حسن فلاح؛ احمد پالی بابلی، اجرای علنی حدود و مجازات‌ها از منظر عقل و نقل؛ [دانشگاه آزاد اسلامی واحد بابل، فصلنامه پژوهش‌های فقه و حقوق اسلامی، فقه و مبانی حقوق ۱۳۸۶ شماره ۸]. این مقاله هرچند در حد خود تلاش مثبتی انجام داده و با بررسی دیدگاه‌های مختلف و ادله موافقین و مخالفین اجرای علنی حدود و مجازات‌ها و با استناد به آیات و روایات در صدد اثبات وجوب عقلی و شرعی اجرای علنی حدود و مجازات‌ها بوده و به تبیین آثار و فواید مثبت اجرای علنی حدود و مجازات‌ها از منظر عقل و نقل پرداخته است. اما این موضوع نیاز به بررسی و پژوهش بیشتری داشته و جنبه‌های مختلف بازدارنده‌گی و تبیین موارد اجرای علنی مجازات‌ها، چالش‌ها و موانع آن به‌خصوص در حقوق افغانستان قابل طرح و بررسی است.

۳- اسماعیل عبدالهی؛ فرزاد حسینی؛ ارسلان کوشا، بررسی اجرای علنی مجازات شلاق در ملأعام در نظام حقوقی ایران؛ [فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی بوشهر، مقاله ۳، دوره ۱۳۹۲، شماره ۱۴، پاییز ۱۳۹۲، صفحه ۵۴-۳۴]. مقاله مذکور اجرای علنی مجازات شلاق را در حوزه شهرستان بوشهر بررسی نموده که یک تحقیق میدانی در حوزه‌ی خاص در سه سطح توصیفی، استنباطی و مقایسه‌ای بوده و چنین نتیجه گرفته است که این نوع مجازات تأثیر منفی بر موضع جرم‌شناسی و جامعه‌شناسی می‌گذارد و پیشنهاد می‌کند با مجازات جایگزین می‌توان با عث کاهش جمعیت کیفری گردید. در مقاله یاد شده بیشتر توجه به باز اجتماعی نمودن و جایگاه اجتماعی و انسانی مجرم گردیده است و از بازدارنده‌گی و عبرت‌گیری اجتماعی و پیش‌گیری نوعی جرم غفلت ورزیده است.